

D. BABOS ZSUZSÁNNÁ

RECENZIO

ENGLER ÁGNES: AZ ÉLETHOSSZIG TARTÓ TANULÁS GENDER-SZEMPONTÚ

MEGKÖZELÍTÉSE

Engler Ágnes legújabb kutatását bemutató, frissen megjelent tanulmánya azt bizonyítja, hogy a hazai nevelés-, és andragógiai történetírás figyelem egyre inkább a társadalmi nem, mint elemzési kategória felé fordul (Kereszty 2011). Szerző jelen tanulmányában a felsőoktatási hallgatók tanulási motivációit vizsgálja. Képet kapunk a nők és férfiak tanulási biográfiája során hozott döntéseiről, tanulási-továbbtanulási hajlandóságokról, tanulási eredményességéről, valamint arról, hogy mit gondolnak az élethosszig tartó tanulás paradigmájáról.

A tanulmányt megalapozó kutatást a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatta, ami bizonyítja a szerző tudományos elhivatottságát, eddigi tevékenységének sikerét.¹⁶⁹ 2011-ben jelent meg önálló könyve a *Kisgyermekes nők a felsőoktatásban* címmel, de számos könyvfejezet és publikáció szerzője. Felsőoktatási kutatások társszerzőjeként is ismert, többek közt a tanulási attitűdök, egyenlőtlenségek és a család témakörében. Kutatásai során választ kíván adni napjaink fontos kérdéseire, így a felnőttkori tanulás lehetőségeire, mikéntjére, e tanulmányok céljára, a siker és eredményesség kérdéseire, valamint arra, van-e kapcsolat a tudomány, a képzés, a munkaerőpiac és a hétköznapi élet között, s mindez hogyan értelmezhető a társadalmi nemek szempontjából.

Engler tanulmányának szerkezete a kutatása logikáját tükrözi. A fiatal felnőttek tanulástörténetét követve mutatja be az élethosszig tartó tanuláshoz való viszonyulásukat. Elsőként felsőoktatási hallgatók továbbtanulási döntéseinek mechanizmusát és a döntések körülményeit elemzi. Kiemelt jelentőséget tulajdonít a családi környezet hatásának, azon belül a szülői elképzelések továbbtanulás irányát meghatározó voltának. A szerző kutatási hipotézise szerint a felsőfokú tanulmányok alatt a nők tanulási attitűdje

kedvezőbb a férfiakénál, de az élethosszig tartó tanulásra előrevetítve a tanulási hajlandóság csökkenni látszik. Hipotézisét kérdőíves empirikus módszerrel vizsgálta hazai és határon túli magyar felsőoktatási intézmények 1471 főnyi hallgatója körében.

Az érettségit követően, a felsőoktatásban tovább nem tanuló 300 fő körében a férfiak 45%-a, míg a nők 33%-a vett részt felnőttképzésben az érettségi után. Szerző a kérdőív összeállításánál figyelembe vette a felsőfokú továbbtanulásban szerepet játszó motivációkat is. A kutatásból kiderül, hogy a potenciális hallgatók legfőbb motivációja tudásuk gyarapítása, ami az élethosszig tartó tanulás szempontjából – az andragógus recenzáló számára – örömteli dolog. A motívumok sorában másodikként a munkaerő-piaci igényeknek való megfelelés jelent meg. Engler Ágnes szerint összességében a férfiak és a nők tanulási attitűdjeiben nincs számottevő különbség.

A kutatás második, „*A felsőfokú tanulmányok során megmutatkozó tanulási attitűd*” c. kérdésköre a tudás megszerzésének igényére, a tanuláshoz való hozzáállás milyenségére és az egyetemi légkörben végzett tanulási folyamat eredményességére vonatkozott. Az eredmények szerint „a nők elszántabbak, és számukra nem csak a cél elérése, hanem a minőségi munkavégzés is fontos. Precízebben végzik feladataikat, és sikereesebbek a vizsgákon” (Engler 2013:5). Annak ellenére, hogy a férfiak és nők tanulási motivációja közel azonos, tanulási attitűdjük különbözik. Engler megállapítja, hogy „a férfiak kevésbé elszántak és aktívak, nagyvonalúbban kezelik a tanulóval együtt járó feladatokat és követelményeket” (uo. 2013:6).

Talán a tanulmány legérdekesebb része „*Az élethosszig tartó tanulás iránti vágy*” című fejezet, amely a hallgatók nemenkénti, felnőttoktatásban és felnőttképzésben való részvételi szándékát méri fel esetleges munkanélkülivé válás esetén. A kérdés szerző általi megfogalmazása azonban nagyon fontos a felnőttoktatás és -képzés tekintetében. A formális tanulási utak és a munkaerőpiac-orientált képzések figyelembevételén túl feltételezi, hogy kérdésfeltevése ráirányítja a hallgatók figyelmét a mű-

169 Jelenleg a Debreceni Egyetem BTK Neveléstudományok Intézetének egyetemi adjunktusa, ezt megelőzően tanársegédként állt a katedrára, amelyhez igazi lokálpatriótaként, doktori tanulmányait szintén a debreceni intézetben végezte el. Tevékenykedik a civil szférában, önkéntes munkájával segíti a *Három királyfi és három királylány* mozgalmat.

velődés és az önfejlesztés fontosságára, s arra, hogy kreativitásuk kibontakoztatásáról képzési céljaik megfogalmazásakor ne feledkezzenek meg. A tanulási motiváció kapcsán megjegyzi: „A feltétel nélküli tanulási hajlandóság a nőknél határozottabban jelenik meg ugyan (19% versus 14%), de a megtérülést is erősebben igénylik” (uo. 2013:7). „A férfiak tanuláshoz való viszonya inkább kiegyensúlyozottnak mondható, kevésbé teszik függővé a beruházás mértékétől vagy a megtérülés módjától” (uo. 2013:8).

A szerző fő megállapítása, hogy az erős tanulási vágygal érkező hallgatóknak a felsőoktatási tanulmányaik során átalakul a motivációs sorrendje, és egyre inkább a munkaerő-piaci elvárásoknak kívánnak megfelelni.

Összefoglalóan megállapítható, hogy a bemutatott kutatás hozzájárul az élethosszig tartó tanulás gender-szempon-tú kérdéseinek megválaszolásához, bár a társadalmi nem, mint elemzési kategória aspektusait figyelembe véve hiányzik a mélyebb

gender-elméletekre utalás. Természetesen a permanens tanulás területén még számos feltárandó terület, kérdés vár megválaszolásra. Így a formális, nonformális és informális tanulási utak jellegzetességeinek feltárása, például az idősek felnőttkori tanulási hajlandóságára, különös tekintettel különböző képzési környezetben, például a civil szervezetek körében.

Felhasznált szakirodalom

Engler Ágnes 2013 Az élethosszig tartó tanulás gender-szempon-tú megközelítése. *Iskolakultúra*, (23) 2:3-11.

Kereszty Orsolya 2011 „Gendermánia” régi-új nézőpont a nevelés és andragógiatörténet írásban. In (uő.) *„A nő és a társadalom” a nők művelődéséért 1907–1913*. Magyar Tudománytörténeti Intézet, Budapest.

Rabbi, *Amerikai Egyesült Államok, NYC, Manhattan, New York Public Library, 2009.*